



EVROPSKA CENTRALNA BANKA

EUROSISTEM

ENOTNO OBMOČJE PLAČIL V EURIH (SEPA)

POVEZAN TRG PLAČIL
MALIH VREDNOSTI

29

EURO

KAZALO

Predgovor	5
Uvod	6
1. Vzpostavitev enotnega območja plačil v eurih	7
> Predstavitev projekta SEPA	7
> Zakaj SEPA?	10
> Pobude bančnega sektorja	11
> Časovni načrt	14
2. Vpliv SEPA na deležnike	15
> Za potrošnike	16
> Za trgovce	16
> Za podjetja	17
> Za banke	17
> Za ponudnike infrastrukture	18
3. Komponente SEPA	19
> Plačilni instrumenti SEPA	19
> Infrastrukture SEPA	24
> Standardizacija	25
> Pravni okvir	26
4. SEPA in Eurosistem	27
> Stališče Eurosistema glede SEPA	27
> Osrednja pozornost Eurosistema	27
> Kako zagotoviti vzpostavitev SEPA	28
> Dolgoročna pričakovanja Eurosistema	29



Jean-Claude Trichet

PREGOVOR

V okolju SEPA bodo
vsa plačila v eurih domača
plačila

Od uvedbe bankovcev in kovancev eura v letu 2002 lahko potrošniki vsa gotovinska plačila v euroobmočju opravljajo z eno samo valuto. Zdaj je prišel čas, ko jim lahko omogočimo, da tudi negotovinska plačila opravljajo z enega samega računa, pri čemer so osnovni pogoji enaki za vse, ne glede na to, kje v euroobmočju se nahajajo. V ta namen se bodo vsi različni trgi plačil malih vrednosti v euroobmočju združili v en sam nov trg z imenom enotno območje plačil v eurih ali SEPA. V območju SEPA bodo vsa eurska plačila obravnavana kot domača plačila, kar pomeni, da bo sedanje razlikovanje med nacionalnimi in čezmejnimi plačili izginilo. Za to so nujne spremembe ne le v bančnem sektorju, ampak tudi v navadah potrošnikov v vseh državah euroobmočja.

Te spremembe so potrebne za prehod v tesneje povezan trg plačil, ki bo s seboj prinesel velike gospodarske koristi. SEPA namreč ne pomeni le bolj primerljivih storitev, ampak tudi močnejšo konkurenco in več inovacij. Kreditne institucije in drugi izvajalci plačilnih storitev, ki vedo, kako izkoristiti nove tehnološke dosežke in svojim strankam ponuditi dodatne storitve, bodo lahko izkoristili tudi prednosti povezanega in konkurenčnega trga. Pomembno je, da projekta SEPA ne razumemo kot »enkratni poseg«, ampak kot projekt, ki se neprestano razvija, krepi notranjo povezanost Evrope in ves čas izboljšuje vse vidike plačil malih vrednosti v euroobmočju. SEPA bo pomembno prispevala tudi k izvajanju lizbonske strategije, katere cilj je krepiti konkurenco in zagotoviti trajen razvoj evropskega gospodarstva. Projekt SEPA je pomemben element enotnega evropskega trga in potrebuje vso podporo vseh deležnikov. Odločno ga podpira tudi Eurosistem.

SEPA bo okrepila notranjo
povezanost Evrope

SEPA bo spodbujala
konkurenco in inovativnost
ter izboljšala pogoje za
uporabnike

Jean-Claude Trichet

Predsednik Evropske centralne banke

UVOD

Od ustanovitve Evropske gospodarske skupnosti v letu 1958 so pot k tesneje povezanemu evropskemu finančnemu trgu zaznamovali številni dogodki. Najvidnejša med njimi sta bila uvedba eura v letu 1999 in zamenjava gotovine v državah euroobmočja v letu 2002. Manj vidna, a zato nič manj pomembna, je bila vzpostavitev centralnobančnega sistema za plačila velikih vrednosti z imenom TARGET I. januarja 1999 ter njegovega naslednika, TARGET2, v letu 2007. TARGET2 tvori hrbtenico eurskega finančnega sistema in hkrati predstavlja orodje za izvajanje enotne denarne politike Eurosistema. Projekt SEPA je naslednji veliki korak k tesneje povezani Evropi. SEPA bo ljudem omogočila, da opravljajo negotovinska plačila v eurih kateremu koli upravičencu kjer koli v euroobmočju z enega samega bančnega računa in z enim samim nizom plačilnih instrumentov. S tem bodo vsa eurska plačila malih vrednostih postala domača plačila in v euroobmočju ne bo več razlike med plačili znotraj države in čezmejnimi plačili.

Bančni sektor se je tega zahtevnega projekta lotil v letu 2002 z ustanovitvijo Evropskega sveta za plačila (EPC), ki pripravlja nova pravila in postopke za plačila v eurih. Pri tem ne sodeluje le z deležniki v euroobmočju, ampak tudi s tistimi v drugih državah Evropske unije (EU), v Islandiji, Liechtensteinu, na Norveškem in v Švici. Banke in izvajalci plačilnih storitev zunaj euroobmočja bodo tako imeli možnost, da sodelujejo v eurskih plačilnih sistemih in uvedejo standarde in prakse SEPA ter tako prispevajo k oblikovanju enotnega trga za plačilne storitve.

V tej brošuri je na kratko predstavljen projekt SEPA. Eurosistem, tj. Evropska centralna banka in nacionalne centralne banke euroobmočja, je odgovoren za nemoteno delovanje plačilnih sistemov v euroobmočju in zato posebno pozornost namenja vzpostavitvi SEPA v euroobmočju. Iz tega razloga se pričujoča brošura osredotoča predvsem na euroobmočje.



VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH



> PREDSTAVITEV SEPA

SEPA JE:

- > območje, v katerem bodo potrošniki, podjetja in drugi gospodarski subjekti lahko opravljali in sprejemali plačila v eurih tako na nacionalni ravni kot čezmejno pod enakimi osnovnimi pogoji in z enakimi pravicami in obveznostmi ter neodvisno od tega, kje se nahajajo.

CILJ SEPA JE:

- > okrepiti notranjo povezanost Evrope z uvedbo enotnega trga za plačila malih vrednosti. Enoten trg za vsa eurska plačila bo spodbujal konkurenco in inovativnost ter izboljšal kakovost storitev za stranke.

SEPA SESTAVLJAJO:

- > enotna valuta
- > enoten niz eurskih plačilnih instrumentov – kreditna plačila, direktne obremenitve in kartična plačila
- > učinkovita infrastruktura za procesiranje eurskih plačil
- > enotni tehnični standardi
- > enotne poslovne prakse
- > usklajena pravna podlaga in
- > stalen razvoj novih storitev.

VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

PRI VZPOSTAVITVI SEPA MORAJO SODELOVATI VSI SPODAJ NAVEDENI UDELEŽENCI.

- > **Evropski bančni sektor** je odgovoren za prestrukturiranje plačilnih sistemov euroobmočja. Kratkoročno bo zaradi tega prestrukturiranja sicer imel precejšnje stroške, na srednji in dolgi rok pa bo svoj položaj izboljšal, saj bodo stroški nižji, odprli pa se bodo potencialni novi viri prihodkov. Za usklajevanje dejavnosti je oblikoval organ odločanja, ki upravlja in usklajuje projekt SEPA. Ta organ, Evropski svet za plačila (EPC), sestavlja 74 evropskih bank in bančnih združenj, med katerimi so tudi tri evropska združenja kreditnega sektorja in Bančno združenje za euro (EBA). V EPC so zastopani udeleženci iz EU ter Islandije, Liechtensteina, Norveške in Švice, njegove dejavnosti pa zadevajo vsa eurska plačila v teh državah.

www.europeanpaymentscouncil.eu

- > **Evropski sektor za kliring in poravnavo plačil** si prizadeva zagotoviti, da bi instrumenti SEPA lahko dosegli vsakega upravičenca v euroobmočju. Pri tem aktivno sodelujejo različni ponudniki plačilne infrastrukture, kot so avtomatizirane klirinške hiše in procesni centri za kartice. Združenje evropskih avtomatiziranih klirinških hiš (EACHA) je razvilo sklop postopkov, ki zagotavljajo interoperabilnost infrastruktur, Bančno združenje za euro (EBA) pa je razvilo STEP2, prvo vseevropsko avtomatizirano klirinško hišo (PEACH) za kliring tako čezmejnih kot tudi nacionalnih plačil malih vrednosti v eurih.

www.abe.org

- > **Podjetja v euroobmočju** (velike gospodarske družbe, trgovci, mala in srednje velika podjetja) sodelujejo pri razvoju storitev za avtomatizacijo plačilnega prometa. Te storitve segajo od izdajanja računov do usklajevanja in prispevajo k avtomatizirani obdelavi plačil od začetka do konca pri vseh plačilih. To znižuje stroške izdajanja in prejemanja plačil, saj se ta izvajajo nepapirno in brez ročnega posega. Finančne direktorje podjetij zastopa Evropsko združenje poslovnih finančnikov (EACT).

www.eact.eu



VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH



- > **Javne uprave** in **potrošniki** bodo uporabniki novih plačilnih instrumentov SEPA. Vlade in javne uprave opravljajo na področjih, kot so pokojnine, socialno varstvo in davki, velika plačila tako znotraj države kot tudi na čezmejni ravni. Zato je pomembno, da so trdno zavezane ciljem SEPA. Ekonomsko-finančni svet je že večkrat poudaril, da odločno podpira vzpostavitev SEPA.

www.consilium.europa.eu

V projektu SEPA sodelujejo naslednji **organi oblasti**:

- > **Eurosistem** je v več publikacijah predstavil svoja pričakovanja v zvezi s projektom in pozorno spremlja njegov napredek ter dogajanja na tem področju.
- > **Evropska komisija** je oblikovala strategijo, katere cilj je odpraviti ovire na notranjem trgu in poenostaviti njegova pravila. Tako je npr. predložila Direktivo o plačilnih storitvah, ki sta jo Evropski parlament in Svet EU potrdila v letu 2007.
- > **Nacionalni organi oblasti** bodo predvidoma vedno tesneje sodelovali pri projektu in naj bi med prvimi sprejeli plačilne sheme SEPA.

www.ecb.europa.eu

www.ec.europa.eu/internal_market

VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

> ZAKAJ SEPA?

Gospodarstvo euroobmočja v sedanjih razmerah ne more v celoti izkoristiti prednosti ekonomske in monetarne unije. Stranke imajo težave

Gospodarstvo euroobmočja v sedanjih razmerah ne more v celoti izkoristiti prednosti enotnega trga.

z eurskimi plačili malih vrednosti v druge države euroobmočja, saj se zanje pogosto uporabljajo različni plačilni formati, njihova obdelava pa je počasnejša. Dokler bo tako, ni mogoče reči, da je euro v celoti uveljavljen kot enotna valuta.

Kljub uvedbi eura v letu 1999 in razvoju sistema TARGET/TARGET2, ki je skupni sistem za plačila velikih vrednosti v eurih, se elektronska plačila malih vrednosti v euroobmočju še vedno obdelujejo na različne načine. Gledano v celoti se število in raznolikost plačilnih instrumentov, standardov in infrastruktur za procesiranje plačil malih vrednosti od uvedbe eura pravzaprav ni bistveno spremenilo. V takšnem okolju morajo podjetja z večjim številom čezmejnih plačil vzdrževati bančne račune v mnogih državah, v katerih poslujejo. Čezmejno poslovanje dodatno otežujejo nacionalne zakonodaje, saj se pravila in zahteve razlikujejo od države do države.

Takšna razdrobljenost ne otežuje le čezmejnih plačil, ampak tudi nacionalna plačila v eurih, saj preprečuje inovacije in konkurenco na ravni euroobmočja. Z vzpostavitvijo enotnega trga se bo inovativnost povečala ne glede na državne meje.

Razdrobljeni evropski trg plačil malih vrednosti se bo postopno umaknil celovitemu in konkurenčnemu trgu euroobmočja.

Cilj SEPA je torej oblikovati povezan, konkurenčen in inovativen trg plačil malih vrednosti za vsa negotovinska plačila v eurih, ki bodo sčasoma potekala popolnoma elektronsko. To pomeni, da bo SEPA koristna za vse stranke.



VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH



> POBUDE BANČNEGA SEKTORJA

Na poti k vzpostavitvi SEPA je bančni sektor doslej največ pozornosti namenjal razvoju plačilnih instrumentov SEPA. Prvič, razvil je novi plačilni shemi za kreditna plačila in direktne obremenitve ter oblikoval okvir za kartična plačila. In drugič, opredelil je načela za temeljno infrastrukturo procesiranja plačil in obravnaval vprašanja standardizacije. S tega korakoma je olajšal uvedbo novih enotnih plačilnih instrumentov v euroobmočju. Medtem ko se je v začetku osredotočal predvsem na domeno banka-banka, se je v letu 2008 lotil vprašanja, kako bi bilo mogoče izboljšati obdelavo plačil med strankami in bankami, torej v domenah stranka-banka in banka-stranka.

Novi **plačilni instrumenti**, ki jih bo bančni sektor nudil svojim strankam, bodo temeljili na novem sklopu pravil, praks in standardov za plačila v eurih.

EPC je oblikoval pravilnika za shemi kreditnih plačil in direktnih obremenitev SEPA ter okvir za kartična plačila SEPA, na podlagi katerih lahko banke razvijajo svoje plačilne produkte SEPA.

Na področju kreditnih plačil in direktnih obremenitev sta bili oblikovani novi enotni shemi, ki strankam omogočata, da plačila v eurih pošiljajo kateremu koli prejemniku v euroobmočju oziroma jih od njega prejema. Ti shemi sta opisani v pravilnikih, ki zajemata pravila, prakse in standarde, ki se uporabljajo za takšna eurska plačila. Za kartična plačila je bila izbrana »prilagoditvena« strategija, ki obstoječim shemam in njihovim upravljavcem oziroma upravljavcu omogoča prilagoditev na nov sklop poslovnih in tehničnih standardov in postopkov. EPC je oblikoval okvir, ki pojasnjuje, kako morajo kartične sheme (kot tudi izdajatelji kartic, pridobitelji in upravljavci) prilagoditi svoje sedanje dejavnosti, da bodo skladne z načeli SEPA za kartična plačila v eurih. Glavna značilnost novih plačilnih instrumentov je jasno razlikovanje med shemami (tj. pravili, praksami in standardi) in infrastrukturami. Zahvaljujoč temu razlikovanju bo plačila SEPA lahko procesirala vsaka infrastruktura.

VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

Finančne institucije so odgovorne za kakovost svojih produktov SEPA in lahko strankam nudijo tudi izboljšane produkte, če so ti skladni z ustreznimi shemami in okviri.

Infrastrukture zagotavljajo operativno stran kliringa in poravnave plačil v eurih.

EPC je pripravil okvir, v katerem je pojasnil pravila in postopke, ki jih morajo spoštovati ponudniki infrastrukture, tj. avtomatizirane klirinške hiše, procesni centri za kartične sheme in drugi procesni centri, ki za finančne institucije obdelujejo, prenašajo in izmenjujejo informacije v zvezi s plačili.

Tradicionalno so bili ti ponudniki infrastrukture odgovorni za upravljanje pravil, praks in standardov v zvezi s plačili, opravljenimi znotraj države, in so svoje storitve procesiranja običajno nudili tudi finančnim institucijam. V novem okolju SEPA so pravila in standardi opredeljeni v shemah SEPA, ki so ločene od infrastrukture za procesiranje plačil. To ločevanje bo ponudnikom infrastrukture omogočilo, da med seboj konkurirajo in svoje storitve procesiranja nudijo kateri koli banki ali ponudniku kartične sheme.

Prvo vseevropsko avtomatizirano klirinško hišo STEP2 upravlja medbančna klirinška hiša EBA Clearing. Druge evropske klirinške hiše, ki jih zastopa združenje evropskih avtomatiziranih klirinških hiš (EACHA), so razvile okvir, ki omogoča interoperabilnost med različnimi evropskimi infrastrukturami. Ta okvir naj bi tako omogočil, da lahko vsaka stranka v Evropi pošilja in prejema kreditna plačila in direktne obremenitve SEPA.

Storitve v domeni stranka-banka

Finančne institucije lahko na osnovi shem SEPA samostojno ali v sodelovanju z drugimi finančnimi institucijami oblikujejo izboljšane produkte in jih ponudijo svojim strankam. Te storitve morajo biti pregledne, kar se tiče pogojev in cen, in ko začnejo delovati, mora biti o njih obveščen EPC.



VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH



Pri razvoju shem in okvirov SEPA je EPC osrednjo pozornost namenjal domeni banka-banka. Leta 2008 je nato sklenil, da svoj pristop razširi, zato je okrepil dejavnosti v domeni stranka-banka. Njegov cilj je razviti storitve za celotno območje SEPA, ki dopolnjujejo plačilne instrumente SEPA.

Delo na tem področju se je začelo s storitvami, ki strankam omogočajo, da opravijo plačila SEPA v spletnih trgovinah preko svoje spletne bančne aplikacije (**spletno plačilo**) ali mobilnega telefona (**mobilno plačilo**). Druge storitve omogočajo elektronsko potrditev plačila. Tako je npr. po plačilu strankam na voljo storitev **elektronskega usklajevanja**. Računi se elektronsko povežejo s plačili, evidenca prejemnika plačila pa se samodejno posodobi. Eurosistem spodbuja EPC, da dejavnosti na področju teh storitev z dodano vrednostjo nadaljuje.

Zunaj EPC se je delo začelo pri eni najpogosteje uporabljenih storitev z dodano vrednostjo, namreč pri **elektronskem izdajanju računov**. Ta storitev je strankam na voljo pred plačilom. Račun se pošlje neposredno v plačnikovo spletno bančno aplikacijo. Ko plačnik račun sprejme, se samodejno izda plačilni nalog, ki vsebuje vse potrebne informacije o plačniku in prejemniku plačila. To delo opravlja izvedenska skupina Evropske komisije za e-račune, katere cilj je okvir za e-račune pripraviti do konca leta 2009. ECB tovrstne pobude odločno podpira, saj povezovanje storitev z dodano vrednostjo s plačilnimi instrumenti SEPA za gospodarstvo pomeni možnost velikih prihrankov, ker odpravlja papirno dokumentacijo in omogoča avtomatizirano obdelavo plačil od začetka do konca.

Storitve z dodano vrednostjo, ki so na voljo pred plačilom

Obdelava plačila

Storitve z dodano vrednostjo, ki so na voljo po plačilu

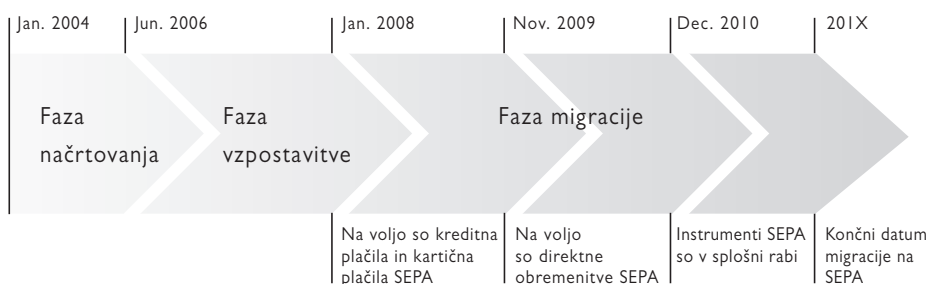
Avtomatizirana obdelava plačil od začetka do konca

VZPOSTAVITEV ENOTNEGA OBMOČJA PLAČIL V EURIH

> ČASOVNI NAČRT

EPC je projekt SEPA začrtal v treh glavnih fazah: faza načrtovanja, faza vzpostavitve in faza migracije.

Časovni okvir Evropskega sveta za plačila



Prva faza, **faza načrtovanja**, se je začela leta 2004. V njej so bile oblikovane nove sheme za kreditna plačila in direktne obremenitve ter okviri, ki bodo veljali za kartice ter klirinško in poravnalno infrastrukturo. Razviti so bili potrebni standardi in opredeljene varnostne zahteve.

Načrtovanju je sledila **faza vzpostavitve**, ki se je začela sredi leta 2006 in nadaljevala do konca leta 2007. V tej fazi je bil poudarek na pripravi na uvedbo novih instrumentov, standardov in infrastruktur SEPA. Opravljena so bila tudi različna testiranja. Nacionalni organi za vzpostavitev in migracijo, ustanovljeni v vseh državah euroobmočja, so pomagali s tem, da so spremljali priprave različnih deležnikov na vzpostavitve SEPA. Ti deležniki so bili zelo raznoliki, saj so zajemali veliko število subjektov, od bank in ponudnikov infrastrukture do javnih uprav, gospodarskih družb in drugih uporabnikov.

Zadnja je **faza migracije**, v kateri bodo nacionalne plačilne sheme obstajale vzporedno z novimi shemami SEPA. Strankam bodo na voljo tako »stari« nacionalni instrumenti kot tudi novi instrumenti SEPA, infrastrukture za kliring in poravnavo pa bodo lahko obdelale plačila, ki bodo opravljena z enimi ali drugimi instrumenti. Cilj je doseči postopno migracijo v SEPA, ki jo bo poganjal trg sam, tako da bi kritična masa transakcij migrirala do konca leta 2010.

Ko bo migracija končana, storitve za pošiljanje in prejemanje eurskih plačil, ki temeljijo na sedanjih domačih shemah kreditnih plačil in direktnih obremenitev (ali enakovrednih shemah) strankam ne bodo več na voljo.



VPLIV SEPA NA DELEŽNIKE



Projekt SEPA bo imel velik vpliv na vse deležnike in prinaša tako priložnosti kot tudi izzive. SEPA bo ustvarila močnejšo konkurenco, saj bo euroobmočje pretvorila v notranje povezan trg, v katerem ponudniki svoje storitve lahko nudijo celotnemu euroobmočju. Zaradi večje izbire ponudnikov storitev v povezavi z ekonomijo obsega bodo imele stranke na voljo širšo paleto konkurenčnih rešitev za plačila. SEPA pa bo prinesla še vrsto drugih ugodnosti.

VPLIV SEPA NA DELEŽNIKE

> ZA POTROŠNIKE

Plačilni instrumenti SEPA bodo na voljo v celotnem euroobmočju, kar bo na splošno olajšalo življenje potrošnikov.

> Potrošniki **bodo potrebovali samo en bančni račun.**

S tega računa bodo lahko opravljali eurska kreditna plačila in direktne obremenitve kjerkoli v euroobmočju enako preprosto, kot zdaj opravljajo plačila znotraj države. Lahko bodo na primer plačevali najemnino za otroke, ki študirajo v tujini, stroške za počitniško hišo v drugi državi ali storitve evropskih podjetij, npr. naročnino za mobilni telefon, zavarovanje, komunalne storitve in podobno. Vsi, ki živijo, delajo ali študirajo v tujini, ne bodo več potrebovali dveh bančnih računov, enega v domači in drugega v tuji državi.

> Uporaba **plačilnih kartic** bo bolj učinkovita, saj bo vsa plačila v eurih mogoče opraviti z isto kartico. Zato bo manj razloga, da bi s seboj nosili gotovino.

> Potrošnikom bo ne glede na državne meje mogoče ponuditi **inovativne storitve**. Dolgoročni cilj bančnega sektorja je, da se plačilni instrumenti SEPA uporabljajo samo v elektronski obliki. Tako bo plačila mogoče enostavno povezati s storitvami z dodano vrednostjo, torej s tistimi, ki so zasnovane tako, da potrošnikom in podjetjem olajšajo plačilni postopek pred poravnavo plačila in po njej. Te storitve so e-računi, spletna in mobilna plačila, e-letalske vozovnice in e-usklajevanje. Z njimi bo izvedba plačila potrošnikom vzela manj časa.

> ZA TRGOVCE

Plačilne kartice so med potrošniki vse bolj priljubljene in hitro nadomeščajo čeke in gotovino. Po pričakovanjih bo njihova uporaba zato naraščala. Za sprejemanje kartičnih plačil morajo trgovci skleniti sporazum z banko pridobiteljico, ki kartična plačila zanje obdela tako, da uredi podatke o plačilu in imetniku kartice ter jih prek klirinške infrastrukture posreduje banki imetnika kartice. Na tem področju SEPA nudi naslednje prednosti.

> Pridobitelji bodo lahko obdelali vsa, tudi čezmejna kartična plačila, ki so skladna z zahtevami SEPA. V okolju SEPA bodo trgovci za obdelavo kartičnih plačil lahko **izbrali katerega koli pridobitelja** v euroobmočju. S tem se bo okrepila konkurenca, stroški pa bodo nižji.

> Terminali na prodajnih mestih v euroobmočju bodo **vse bolj standardizirani**. Zato bo izbira ponudnikov terminalov večja, trgovci pa bodo lahko z enim samim terminalom sprejeli več različnih kartic. Zaradi okrepljene konkurence med kartičnimi shemami se bodo predvidoma znižale tudi provizije, ki jih plačujejo trgovci.



VPLIV SEPA NA DELEŽNIKE

> ZA PODJETJA

SEPA bo podjetjem omogočila, da poenostavijo upravljanje plačil.

> Vse finančne transakcije v eurih bodo lahko izvajala centralno **z enega bančnega računa in z uporabo plačilnih instrumentov SEPA**. Obdelava plačil bo poenostavljena, saj bodo vsa prilivna in odlivna plačila v enakem formatu. Z združitvijo upravljanja plačil in likvidnosti na enem mestu bodo podjetja, ki poslujejo v več državah euroobmočja, prihranila ne le denar, ampak tudi čas.

> **Storitve z dodano vrednostjo**, kakršni sta npr. e-računi in e-usklajevanje, bodo podjetjem pomagala, da optimizirajo obdelavo plačil. Danes so te storitve pogosto na voljo samo na nacionalni ravni, saj različni formati plačil in pravne zahteve otežujejo njihovo čezmejno uporabo. S standardiziranimi plačilnimi shemami SEPA bo to oviro lažje

premostiti, saj bodo podjetja lahko izkoristila prednosti avtomatizirane obdelave plačil od začetka do konca.

> ZA BANKE

SEPA bo bankam z uvedbo novih plačilnih instrumentov in infrastruktur za celotno euroobmočje prinesla vrsto ugodnosti.

> Svoje poslovanje bodo lahko **razširile** in konkurirale v celotnem euroobmočju, saj bodo svoje storitve lažje nudile strankam po vsem euroobmočju. Svoje dejavnosti bodo lahko razširile tudi s tem, da poleg produktov SEPA strankam nudijo tudi storitve z dodano vrednostjo.

> SEPA bo spodbudila evropsko povezovanje in prispevala k večji **tržni učinkovitosti**. S poenotenjem pogojev za izvedbo plačil bo SEPA zagotovila en sam sklop pravil, enak in odprt dostop, dosegljivost, preglednost in interoperabilnost. To bo spodbudilo konkurenco in bankam omogočilo, da pri svojih ponudnikih storitev dosežejo boljše pogoje.

Uredba št. 2560/2001 je bila uvedena z namenom poenotenja provizij za primerljiva domača in čezmejna plačila. Od 1. julija 2002 se uporablja za kartična plačila in dvige na bankomatih, od 1. julija 2003 pa za kreditna plačila v vrednosti do 12.500 EUR. Od 1. januarja 2006 se uporablja tudi za eurske prenose sredstev med dvema računoma v EU, ki sta nominirana v eurih, v višini do 50.000 EUR. Evropska komisija je predlagala, da se pravila za čezmejna plačila v eurih razširijo tudi na direktne obremenitve. Revizijo uredbe bo Komisija končala v letu 2009, da bi tako prispevala k vzpostavitvi območja SEPA.

VPLIV SEPA NA DELEŽNIKE

- > Uredba št. 2560/2001, ki je uvedla načelo enakih provizij za primerljiva čezmejna in domača plačila v EU, je ustvarila neravnovesje med bančnimi provizijami in stroški za čezmejna plačila. To neravnovesje je mogoče preseči le z reorganizacijo obdelave čezmejnih plačil (procesiranje, kliring in poravnava), po kateri bi ta postala enako **učinkovita in poceni**, kot je obdelava plačil znotraj države, kar je hkrati tudi primarni cilj SEPA.

> ZA PONUDNIKE INFRASTRUKTURE

Ločitev razvoja plačilnih shem od ponudnikov infrastrukture (npr. avtomatiziranih klirinških hiš in procesnih centrov za kartice) bo predvidoma okrepila konkurenco med ponudniki infrastrukture.

- > Ponudniki infrastrukture **ne bodo več omejeni z državnimi mejami**, ampak bodo svoje storitve lahko izvajali v celotnem euroobmočju.
- > Enoten nabor tehničnih standardov bo omogočil **interoperabilnost** oziroma medsebojno povezljivost različnih ponudnikov.
- > Procesni centri za kartice bodo lahko **opravljali storitve za različne kartične sheme in pridobitelje** v celotnem euroobmočju.

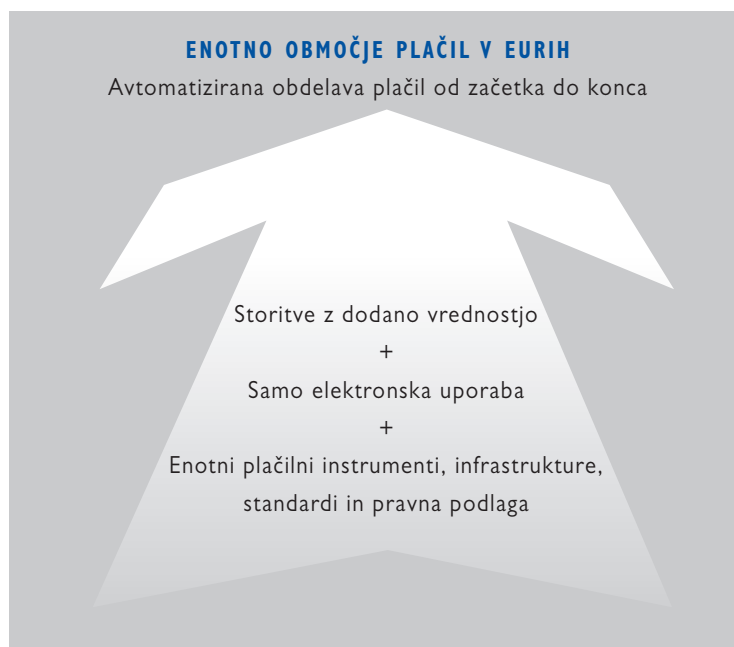
MIGRACIJA IN STRANKE

Za stranke prehod na SEPA predvidoma ne bo imel večjih posledic. Nekaj sprememb bodo morda opazile, ko bodo domače plačilne instrumente zamenjali plačilni instrumenti SEPA. Tako bo na primer nacionalno številko bančnega računa nadomestil IBAN, drugačen pa bo lahko tudi videz obrazcev za izvedbo plačila.



KOMPONENTE SEPA

Oblikovanje enotnega trga plačil malih vrednosti v euroobmočju še vedno poteka. Vseeno je bil zdaj, ko so osnovni gradniki postavljeni, dosežen pomemben mejnik. Naslednji korak bo razvoj storitev z dodano vrednostjo in njihova ponudba strankam. Te storitve bodo izboljšale plačila SEPA, zagotovile, da so uporabnikom prijazne, in prispevale k vzpostavitvi območja nepapirnih plačil z avtomatizirano obdelavo vseh plačil od začetka do konca.



> PLAČILNI INSTRUMENTI SEPA

EPC je oblikoval dve novi plačilni shemi – kreditno plačilo SEPA in direktno obremenitev SEPA – ter kartični okvir SEPA. Ti instrumenti, ki temeljijo na teh enotnih shemah in okvirih, bodo postopoma nadomestili sedanje nacionalne instrumente.

KOMPONENTE SEPA

KREDITNO PLAČILO SEPA

Schema kreditnih plačil SEPA je medbančna plačilna shema, ki določa enoten sklop pravil in postopkov za kreditna plačila v eurih. Shema uvaja enotno raven storitev in časovni okvir, v katerem morajo sodelujoče finančne institucije izvesti individualna kreditna plačila SEPA. Shema je začela delovati januarja 2008.

Značilnosti sheme kreditnih plačil SEPA:

- > pokriva celotno območje SEPA – doseči je mogoče katero koli stranko;
- > v dobro prejemnikovega računa je knjižen celoten znesek, višina plačila ni omejena;
- > najdaljši čas poravnave je tri delovne dni¹;
- > shema je ločena od infrastrukture za procesiranje plačil;
- > za identifikacijo računa se uporabljata IBAN in BIC;
- > vključuje celovit sklop pravil za vrnjena in zavrnjena plačila.

Kaj je kreditno plačilo?

Plačilo, ki ga sproži plačnik. Pri kreditnem plačilu se plačilni nalog pošlje plačnikovi banki, ki sredstva prenese v banko prejemnika plačila, lahko tudi prek več posrednikov.

¹) V skladu z Direktivo o plačilnih storitvah, ki velja od 1. novembra 2009, bo do 1. januarja 2012 najdaljši čas poravnave tri delovne dni, po tem datumu pa en delovni dan.



KOMPONENTE SEPA

DIREKTNA OBREMENITEV SEPA

Shema direktnih obremenitev SEPA je medbančna plačilna shema, ki določa enoten sklop pravil in postopkov za direktne obremenitve v eurih. Shema uvaja enotno raven storitev in časovni okvir, v katerem morajo sodelujoče finančne institucije izvajati individualne direktne obremenitve SEPA. Shema direktnih obremenitev SEPA bo začela delovati 1. novembra 2009.

Osrednji model direktnih obremenitev SEPA

V novi shemi direktnih obremenitev SEPA bo dolжник izdal pooblastilo neposredno upniku. Programska oprema za e-pooblastila bo strankam omogočila pošiljanje elektronskih pooblastil neposredno iz spletne bančne aplikacije.

Značilnosti osrednje sheme direktnih obremenitev SEPA

- > pokriva celotno območje SEPA – direktna obremenitev se lahko odobri kateremu koli prejemniku plačila;
- > zajema tako ponavljajoča kot enkratna plačila v eurih;
- > zahtevani čas za izvedbo transakcije je pet delovnih dni za enkratno plačilo ali za prvo v vrsti ponavljajočih se plačil ter dva delovna dneva za vsa naknadna ponavljajoča se plačila;
- > shema je ločena od infrastrukture za procesiranje plačil;
- > za identifikacijo računa se uporabljata obe kodi, IBAN in BIC;
- > vključuje izčrpen sklop pravil za zavrnjena in vrnjena plačila.

Posebne značilnosti

- > Razvita je bila tudi shema direktnih obremenitev za medpodjetniško poslovanje (B2B). Ta temelji na osrednji shemi direktnih obremenitev in vključuje nekatere dodatne zmožnosti za uporabo v medpodjetniških transakcijah.

Kaj je direktna obremenitev?

Plačilo, ki ga sproži prejemnik plačila prek svoje banke, potem ko je bil sprejet dogovor med prejemnikom plačila in plačnikom (pošiljateljem). Direktna obremenitve se pogosto uporabljajo za ponavljajoča se plačila (npr. računi za komunalne storitve) po urniku plačil, ki ga vnaprej odobri plačnik. Direktna obremenitve se uporabljajo tudi za enkratna plačila, če plačnik odobri individualno plačilo.

KOMPONENTE SEPA

KARTIČNA PLAČILA SEPA

Kartična plačila SEPA bo urejal sklop temeljnih načel, ki bodo obvezna za izdajatelje, pridobitelje, kartične sheme in upravljavce. Ta načela je razvil EPC in se imenujejo »kartični okvir SEPA«.

Značilnosti kartičnih plačil SEPA:

- > imetniki kartic bodo lahko povsod v euroobmočju plačevali z eno kartico (edina omejitev je sprejem posameznih blagovnih znamk pri trgovcih);
- > imetniki kartic in trgovci bodo lahko s karticami plačevali in sprejemali kartična plačila v celotnem euroobmočju na enoten in usklajen način;
- > procesni centri za kartična plačila bodo lahko konkurirali drug z drugim in svoje storitve opravljali v celotnem euroobmočju, zato bo trg procesiranja kartičnih plačil bolj konkurenčen, zanesljiv in stroškovno učinkovit.

Kaj je kartično plačilo?

V množici različnih vrst kartic, ki so na voljo imetnikom, obstajata dve glavni skupini:

- > **debetne kartice**, ki imetniku omogočajo, da bančni račun za vsak nakup bremeni ločeno in neposredno;
- > **kreditne kartice**, ki imetniku omogočajo, da opravlja nakupe v določenem kreditnem limitu. Znesek se poravnata bodisi v celoti do konca izbranega obdobja, ali delno, preostali znesek pa se nato šteje za podaljšan kredit, za katerega se imetniku kartice zaračunajo obresti.



KOMPONENTE SEPA

GOTOVINA SEPA

Za nemoteno delovanje plačilnih sistemov so potrebni različni instrumenti, vključno z gotovino.

ECB je v prizadevanjih, da bi za profesionalne uporabnike gotovine vzpostavila »enotno območje eurske gotovine«, sprejela več ukrepov, katerih namen je prispevati k poštenemu konkurenčnemu okolju na področju gotovinskih storitev Eurosistema. Ti ukrepi zadevajo bančni sektor, ki je glavni partner Eurosistema na področju gotovinskih storitev in njegov posrednik pri zagotavljanju gotovine prebivalstvu. Za nadaljnjo harmonizacijo gotovinskih storitev nacionalnih centralnih bank bodo v srednjeročnem obdobju sprejeti še dodatni ukrepi.

Kdo izdaja bankovce?

Edino ECB ima pravico, da odobri izdajo bankovcev v euroobmočju. Nacionalne centralne banke Eurosistema dajejo eurobankovce v obtok tako, da jih zagotavljajo bančnemu sektorju. Glavni distribucijski kanal od tod do prebivalstva pa so bankomati.

KOMPONENTE SEPA

> INFRASTRUKTURE SEPA

Okvir EPC, ki ureja klirinško-poravnalne mehanizme v območju SEPA, določa načela, ki ponudnikom infrastrukture omogočajo, da obračunajo plačila, opravljena s shemama kreditnih plačil SEPA in direktnih obremenitev SEPA. Okvir razlikuje med vlogami in pristojnostmi shem (tj. pravila za različne plačilne instrumente) na eni strani ter vlogami in pristojnostmi infrastruktur (tj. ponudniki, ki finančnim institucijam nudijo storitve procesiranja) na drugi. Vključuje tudi klasifikacijo različnih vrst infrastruktur, od vseevropskih avtomatiziranih klirinških hiš in medskupinskih dogovorov do povsem dvostranskih povezav. Okvir za klirinško-poravnalne mehanizme v območju SEPA je začel veljati januarja 2008.

ZNAČILNOSTI INFRASTRUKTURE ZA KLIRING IN PORAVNAVO V OBMOČJU SEPA

Cilj Eurosistema je, da bi bile glavne infrastrukture sposobne pošiljati plačila v eurih s plačilnimi instrumenti SEPA vsem bankam v euroobmočju in jih od njih prejemati. Banke je mogoče doseči neposredno, posredno prek bank posrednic ali posredno prek povezav med infrastrukturami. Za učinkovito izmenjavo plačilnih sporočil bi morali ponudniki infrastrukture sprejeti enotna pravila o interoperabilnosti. Drugi cilj je zagotoviti popolno preglednost storitev in cen ponudnikov infrastrukture.

Kaj je kliring in kaj poravnava?

Kliring je postopek prenosa, usklajevanja in potrjevanja plačilnih nalogov in določitve končnega zneska za poravnavo (na podlagi individualnih transakcij ali svežnjev transakcij).

Poravnava je prenos sredstev med plačnikom in prejemnikom plačila (in med bankama plačnika in prejemnika plačila).



KOMPONENTE SEPA

Kliring in poravnava v okolju SEPA bosta zasnovana tako, da bosta zagotavljala:

- > dosegljivost vseh bank euroobmočja in
- > ločitev shem od infrastrukture.

> STANDARDIZACIJA

EPC je za plačilne sheme SEPA izbral znane mednarodne standarde. Cilj je omogočiti avtomatizirano (brez ročnega posega) obdelavo vseh plačil v eurih. To je triplasten proces.

- > V pravilnikih za kreditna plačila in direktne obremenitve SEPA je EPC določil **poslovne zahteve** z opisom podatkovnih elementov, ki jih morajo izmenjati finančni posredniki. Na osnovi teh poslovnih zahtev je EPC oblikoval **logične zahteve**.
- > V zadnji plasti postanejo logične zahteve konkretni **sporočilni standardi**. Izbrani so bili sporočilni standardi UNIFI (ISO 20022) XML, ki jih je razvila Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO). EPC je razvil tudi sklop izvedbenih smernic za vzpostavitev SEPA, ki opredeljujejo uporabo sporočilnih standardov UNIFI.

EPC je sklenil, da bodo standardi UNIFI obvezni v domeni banka-banka in priporočeni v domeni stranka-banka.

Kaj so standardi?

Standardi so pravila, ki urejajo tehnologijo, ravnanje in interakcijo. Tehnični standardi so nujni za interoperabilnost informacijskih sistemov in interakcijo med njimi ter za nadaljnjo avtomatizacijo plačilnih postopkov.



KOMPONENTE SEPA

> PRAVNI OKVIR

Direktiva o plačilnih storitvah vzpostavlja pravni okvir, ki je nujen za plačila SEPA in se bo uporabljal tudi za obstoječe nacionalne plačilne produkte. Evropski parlament in Svet EU sta direktivo sprejela v letu 2007, v nacionalno zakonodajo pa jo morajo države prenesti najkasneje do novembra 2009. Vključuje tri glavne gradnike, ki so opisani v nadaljevanju.

PRAVICA PONUJANJA PLAČILNIH STORITEV JAVNOSTI

Cilj direktive je uskladiti zahteve glede dostopa nebančnih ponudnikov do trga plačilnih storitev. Harmonizacija bo spodbudila inovacije in ustvarila enake pogoje poslovanja ter okrepila konkurenco.

PREGLEDNOST IN ZAHTEVANE INFORMACIJE

Direktiva uvaja jasen in jedrnat sklop usklajenih informacijskih zahtev, ki jih morajo izpolnjevati vsi izvajalci plačilnega prometa, ne glede na to, ali ponujajo plačilne produkte SEPA ali obstoječe nacionalne plačilne produkte. S tem se bo za uporabnike povečala preglednost, obenem pa bodo v celoti usklajena nacionalna pravila, med katerimi danes obstajajo velike razlike.

Kaj je Direktiva o plačilnih storitvah?

Direktivo o plačilnih storitvah na notranjem trgu, oziroma krajše »Direktivo o plačilnih storitvah«, sta Evropski parlament in Svet EU sprejela leta 2007. Zagotovila bo, da se za vsa plačila, opravljena v Evropi, uporablja enak pravni okvir.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI UPORABNIKOV IN IZVAJALCEV PLAČILNIH STORITEV

Direktiva bo jasno in nedvoumno opredelila temeljne pravice in obveznosti uporabnikov in izvajalcev plačilnih storitev. Vzpostavila bo tudi pravni okvir, ki je potreben za SEPA, saj bo uskladila trenutno precej različne nacionalne pravne zahteve.



SEPA IN EUROSISTEM

> STALIŠČE EUROSISTEMA GLEDE SEPA

Eurosistem razume SEPA kot »povezan trg plačilnih storitev, kjer obstaja učinkovita konkurenca in kjer znotraj euroobmočja ni razlikovanja med čezmejnimi in nacionalnimi plačili«.

Skupna izjava Evropske komisije in Evropske centralne banke, maj 2006

Zakaj Eurosistem sodeluje pri oblikovanju SEPA?

Interes Eurosistema za projekt SEPA in za finančno povezovanje plačilnih sistemov nasploh temelji na njegovi zakonski obveznosti, opredeljeni v Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti, da podpira nemoteno delovanje plačilnih sistemov in varuje finančno stabilnost.

> OSREDNJA POZORNOST EUROSISTEMA

Eurosistem podpira nadaljnji razvoj SEPA, ker želi zagotoviti, da bodo potrebe in zahteve strank izpolnjene. Neposredni cilji bi morali biti naslednji:

- > možnost uporabe direktnih obremenitev SEPA za vse uporabnike od novembra 2009 naprej;
- > nadaljevanje pobud za razvoj dodatne evropske kartične sheme;
- > razširitev plačilnih instrumentov SEPA s storitvami z dodano vrednostjo (e-računi, e-uskladitev, spletna plačila itd.), uvedba avtomatizirane obdelave plačil od začetka do konca pri vseh plačilih SEPA.

SEPA IN EUROSISTEM

> KAKO ZAGOTOVITI VZPOSTAVITEV SEPA

Eurosistem oblikovanje SEPA podpira tako, da deluje kot pospeševalec sprememb. Zato bo tudi v prihodnje:

- > usmerjal razvoj v smeri oblikovanja trga plačil malih vrednosti, ki bo najbolj koristil EU;
- > sodeloval z javnim sektorjem, da bi ta v vseh državah med prvimi začel uporabljati plačilne produkte SEPA;
- > sodeloval z vsemi uporabniki in skrbel, da EPC upošteva njihova pričakovanja;
- > prispeval k usklajenemu obveščanju:
 - > na čezmejni ravni z Evropsko komisijo in EPC, da bi usklajeval njune dejavnosti obveščanja;
 - > na državni ravni s koordinacijskimi organi, ki so bili ustanovljeni v vseh državah euroobmočja. V teh organih so predvsem predstavniki nacionalnih vlad, nacionalnih bančnih združenj in nacionalnih centralnih bank. Njihov namen je vzpostaviti glavne gradnike SEPA in poskrbeti za to, da so nacionalne bančne skupnosti obveščene o SEPA in pripravljene nanjo.



SEPA IN EUROSISTEM

> DOLGOROČNA PRIČAKOVANJA EUROSISTEMA

Eurosistem spodbuja EPC, da si še naprej prizadeva oblikovati enoten in inovativen trg plačil malih vrednosti v euroobmočju, ki zadovoljuje potrebe in zahteve evropskih državljanov. Na dolgi rok Eurosistem pričakuje, da bodo vsa plačila v euroobmočju postala domača plačila, ki bodo po varnosti in učinkovitosti najmanj enakovredna današnjim najboljšim nacionalnim plačilnim sistemom.

KAKOVOST

V območju SEPA bodo eurska plačila po hitrosti in udobnosti dosegla in po možnosti presegla najuspešnejša nacionalna plačila, ki so na voljo danes.

PRISPEVEK DELEŽNIKOV

Pri trajnem razvoju SEPA bodo sodelovali vsi deležniki. Kratkoročno SEPA za vse resda pomeni izziv, na dolgi rok pa predstavlja veliko priložnost tako za evropsko povezovanje kot za tehnološki napredek.

VARNOST

Plačilni instrumenti SEPA, ki jih ščiti nabor minimalnih varnostnih standardov, bodo strankam dajali večji občutek varnosti.

STANDARDIZACIJA

Na dolgi rok bodo vsa plačila v euroobmočju podpirala avtomatizirano obdelavo plačil od začetka do konca na osnovi odprtih in nelastniških standardov.

IZBIRA

Deležniki bodo lahko izbirali med povsem preglednimi plačilnimi instrumenti SEPA in ne bodo več omejeni z državnimi mejami. Vse stranke bodo lahko izbirale med več bankami in plačilnimi produkti. In končno, finančne institucije bodo lahko izbirale tudi med številnimi ponudniki plačilne infrastrukture in procesnimi centri za kartice.

KONKURENCA

SEPA bo ustvarila močnejšo konkurenco, saj bo euroobmočje pretvorila v notranje povezan trg, v katerem ponudniki svoje storitve lahko nudijo celotnemu euroobmočju ne glede na državne meje.

© Evropska centralna banka, 2009

Naslov Kaiserstrasse 29,
60311 Frankfurt na Majni, Nemčija

Poštni naslov Postfach 16 03 19,
60066 Frankfurt na Majni, Nemčija

Telefon +49 69 1344 0

Spletna stran <http://www.ecb.europa.eu>

Faks +49 69 1344 6000

Postavitev in oblikovanje Alexander Weiler,
Visuelle Kommunikation,
Hünstetten, Nemčija

Tisk Imprimerie Centrale s.a.,
Luksemburg

Vse pravice so pridržane.

ISBN (elektronska izdaja) 978-92-899-0593-0

